

CYNGOR GWYNEDD

PWYLLGOR	PWYLLGOR ARCHWILIO
DYDDIAD	6 MAI 2014
TEITL	ADRODDIAD Y GWEITHGOR GWELLA RHEOLAETHAU
PWRPAS YR ADRODDIAD	ADRODD AR Y CYFARFOD A GYNHALIWDYD AR 4 EBRILL 2014
AWDUR	TREVOR O EDWARDS, CADEIRYDD Y PWYLLGOR ARCHWILIO
GWEITHREDIAD	DERBYN YR ADRODDIAD AC YSTYRIED YR ARGYMHELLION

1. CYFLWYNIAD

1.1 Cyflwynwyd crynodebau gweithredol 16 o adroddiadau Archwilio Mewnol i gyfarfod y Pwyllgor Archwilio ar 20 Chwefror 2014, sef adroddiadau oedd wedi eu rhyddhau'n derfynol rhwng 1 Tachwedd 2013 a 31 Ionawr 2014. Derbyniodd 5 o'r adroddiadau hyn farn 'C'.

1.2 Felly, yn y Pwyllgor penderfynwyd:

(a) Derbyn yr adroddiadau ar waith yr Adain Archwilio Mewnol am y cyfnod o 1 Tachwedd 2013 i 31 Ionawr 2014 a chefnogi'r argymhellion a gyflwynwyd eisoes i reolwyr y gwasanaethau perthnasol er gweithrediad.

(b) bod yr aelodau canlynol i wasanaethu ar y gweithgor i ystyried yr archwiliadau oedd wedi derbyn categori barn 'C':-

Cadeirydd ac Is-gadeirydd y pwyllgor a'r Cynghorwyr John Brynmor Hughes, Dafydd Meurig ac Angela Russell.

2 CYFARFOD Y GWEITHGOR

- 2.1 Cynhaliwyd cyfarfod y Gweithgor ar 4 Ebrill yn Ystafell Gwyrfai, gyda'r Cynghorwyr John Brynmor Hughes, Dafydd Meurig ac Angela Russell a Dewi Morgan, Uwch Reolwr Archwilio a Risg yn bresennol. Derbyniwyd ymddiheuriadau gan Gadeirydd ac Is-gadeirydd y Pwyllgor, oedd ill dau yn absennol oherwydd salwch. Cadeiriwyd y cyfarfod gan y Cynghorydd Angela Russell.
- 2.2 Yr adroddiadau a dderbyniodd farn 'C' yn ystod y cyfnod dan sylw oedd:

TEITL	ADRAN	GWASANAETH
Defnydd o Cetus / CALMS	Adnoddau Dynol	Dysgu a Datblygu
Diogelu Data - Cymalau mewn Swydd Ddisgrifiadau	Corfforaethol	
Parciau Gwledig	Economi a Chymuned	Morwrol a Pharciau Gwledig
Diogelwch Glinfyrddau	Gofal Cwsmer	Technoleg Gwybodaeth
Bryn Blodau, Llan Ffestiniog	Gwasanaethau Cymdeithasol, Tai a Hamdden	Preswyl a Dydd

- 2.3 Mynychodd swyddogion i drafod y pump adroddiad.
- 2.4 Rhoddwyd sylw i'r crynodebau hyn yn eu tro gan aelodau'r Gweithgor. Roedd yr Uwch Reolwr Archwilio a Risg yn cynnig cefndir pellach, gan gynnwys cyflwyno pwyntiau perthnasol o'r adroddiad llawn. Roedd Uwch Reolwyr wedi cael gwahoddiad i fynychu'r cyfarfod er mwyn trafod y materion sydd yn codi, ac yn anad dim y gwaith sydd wedi ei wneud ers cyhoeddi'r adroddiad archwilio er mwyn cryfhau'r rheolaethau mewnol dan sylw.

2.5 Bryn Blodau, Llan Ffestiniog

2.5.1 Prif Ddarganfyddiadau'r archwiliad yma oedd:

Darganfuwyd bod enghreifftiau o ymarfer da yn bodoli mewn rhai o drefniadau'r Cartref. Fodd bynnag, ymddengys bod enghreifftiau o weithredu yn groes i drefniadau gweinyddol y Cyngor ac fel canlyniad i'r Rheolau Gweithdrefn Ariannol. Gwiriwyd hyn mewn gwahanol feysydd y Cartref megis trefniadau ariannol, trefn briodol o archebu, derbyn a thalu am nwyddau a gwasanaethau, trefniadau arian poced y preswylwyr a threfniadau cyfrif amwynder. Darganfuwyd bod gwendidau ychwanegol yn nhrefniadau cytuno gwyliau blynyddol ac mae rhain angen eu hadolygu mor fuan ag sydd bosib. Oherwydd hyn, dylid cymryd camau priodol i gryfhau'r trefniadau o fewn y maes a archwiliwyd.

2.5.2 Croesawyd Gwenno Williams, Uwch Reolwr Gweithredol, i'r cyfarfod.

2.5.3 Nodwyd gan yr Uwch Reolwr Archwilio a Risg fod yr archwiliad yma wedi ei gynnal ar gais yr Uwch Reolwr Gweithredol, oedd wedi gofyn i Archwilio Mewnol adolygu rhai materion penodol yn y cartref. Penderfynwyd cynnal archwiliad sefydliad llawn, ac yn y diwedd roedd yr adroddiad yn cynnwys 29 o argymhellion.

2.5.4 Esboniodd yr Uwch Reolwr Gweithredol fod y materion wedi codi yn y cartref gan fod y rheolwr parhaol wedi cael ei secondio i reoli cartref arall, gyda swyddog arall oedd yn gweithio yn y cartref wedi ei phenodi'n Rheolwr Dros Dro.

2.5.5 Yn sgil y gwendidau a amlygwyd yn yr adroddiad, mae rheolwr profiadol arall wedi ei secondio i Bryn Blodau ers mis Ionawr.

2.5.6 Bryn Blodau yw un o gartrefi preswyl mwyaf y Cyngor. Mae yno 34 preswilydd, yn ogystal ag 8 preswilydd arall yr Uned Dementia sydd ar y safle. Caiff y Cartref Preswyl a'r Uned Dementia eu gweinyddu fel un sefydliad.

2.5.7 Nodwyd gan yr Uwch Reolwr Gweithredol nad oedd pob un o'r risgiau sydd wedi eu hamlygu yn yr adroddiad yn risgiau mawr. Fodd bynnag, roedd yn cydnabod fod nifer o argymhellion gan fod llawer o waith papur ddim yn ei le.

2.5.8 Yn ogystal â'r gwendidau a nodwyd, roedd yr Uwch Reolwr yn cydnabod fod problemau staffio pellach, gan gynnwys salwch tymor hir. Roedd yn cydnabod fod risg yn bodoli o benodi rhywun dibrofiad i reoli cartref mawr.

2.5.9 Gofynnodd aelod os oedd System Rheoli Staff cyffredin yn ei le. Ymatebodd yr Uwch Reolwr mai dyma'r cam nesaf i'w weithredu. Mae clercod yn mynd i bob cartref ar hyn o bryd, ond mae peth anghysondeb gyda sut mae'r clercod yn gweithio. Y bwriad, felly, yw dod â system gyffredin i mewn.

2.5.10 Nodwyd fod hawliau gwyliau wedi achosi cymhlethdod penodol oherwydd gwaith shift, ac oherwydd cyfuniad o staff llawn amser, rhan amser ac achlysurol; mae cyfanswm o hyd at 40 o staff yn gweithio yn y Cartref. Roedd aelodau'r Gweithgor yn cydnabod nad ydi gwaith staff y cartrefi preswyl yn hawdd.

2.5.11 Neges yr oedd y Gweithgor yn awyddus i'w bwysleisio yw fod caniatáu hyblygrwydd yn bwysig, ond mae angen i'r gwaith gweinyddol craidd fod yn gyffredin i bawb.

2.5.12 O safbwynt argymhellion yr adroddiad, mae llawer o waith wedi ei wneud i fynd i'r afael â'r argymhellion. Nodwyd gan yr Uwch Reolwr Archwilio a Risg fod y gwaith dilyniant ar Bryn Blodau wedi ei raglennu ar gyfer yr haf; nodwyd hefyd fod gwaith archwilio tebyg mewn cartrefi eraill wedi ei gynnwys yng nghynllun 2014/15.

- 2.5.13 Gofynnwyd os oedd risg fod y ffaith fod rheolwr profiadol bellach wedi ei secondio i Bryn Blodau nawr yn achosi gwendidau yng nghartref arferol y rheolwr yna. Ymateb yr Uwch Reolwr oedd ei bod yn hyderus fod trefniadau priodol yn ei lle yn y cartref arall sy'n golygu na ddylai problemau tebyg godi yno. Nododd hefyd fod rheolau CSSIW yn golygu na all unrhyw unigolyn fod yn reolwr ar fwy nag un cartref. Fodd bynnag, mae Rheolwr cartrefi yn cyfarfod unwaith y mis i rannu syniadau a profiadau.
- 2.5.14 Diolchwyd i'r Uwch Reolwr Gweithredol am ei hatebion parod. Roedd y Gweithgor yn fodlon fod trefniadau wedi eu rhoi yn eu lle i fynd i'r afael â'r gwendidau a nodwyd yn yr adroddiad.**

2.6 Defnydd o Cetus / CALMS

2.6.1 Prif Ddarganfyddiadau'r archwiliad oedd:

Y prif ddarganfyddiad o'r archwiliad hwn yw'r methiant y system i hysbysu staff am bolisiau newydd. Caiff swyddogion eu hysbysu bod polisi newydd angen ei dderbyn trwy "pop-up" a fydd yn ymddangos ar ôl rhoi eu cyfrifiadur ymlaen. Fodd bynnag, mae "pop-up blocker" ar y cyfrifiadur yn atal rhain felly nid oes modd derbyn y wybodaeth am y polisiau newydd. Credir mai dyma'r rheswm pam fo'r ymateb i'r Polisi a Chanllawiau Diogelu Plant ac Oedolion mor isel (4.75% wedi ei dderbyn). Yn ogystal â hyn, credir bod angen adolygu'r polisiau yn gyfnodol i sicrhau bod y wybodaeth yn gyfredol.

- 2.6.2 Croesawyd Carey Cartwright, Rheolwr Dysgu a Datblygu, i'r cyfarfod. Mynegodd y Cadeirydd longyfarchiadau iddo ar ennill y wobwr "Parch" yn seremoni wobrwyo "Y Cyngor ar ei Orau" yn ddiweddar.
- 2.6.3 Eglurodd yr Uwch Reolwr Archwilio a Risg fod CALMS yn becyn meddalwedd sydd wedi cael ei brynu gan y Cyngor sydd yn gwneud staff yn ymwybodol o bolisiau sy'n bwysig iddynt – ei enw blaenorol oedd Cetus. Pan fydd polisiau newydd yn cael eu cyhoeddi, bydd crynodeb o'r polisi yn ymddangos yn CALMS, gydag angen i'r swyddog ateb cwestiynau cwis, ac yna bydd angen iddynt gytuno i dderbyn a chydymffurfio â'r polisi. Fodd bynnag, roedd yr archwiliad wedi dangos fod y canran o staff oedd wedi derbyn rhai o'r polisiau yma yn isel iawn, ac roedd problemau technegol wedi golygu nad oedd pawb yn cael y system yn ymddangos wrth agor eu cyfrifiaduron. Gan fod CALMS yn cael ei weld fel arf pwysig i sicrhau ymlediad polisiau pwysig, mae methiant y system yn creu risg i'r Cyngor.
- 2.6.4 Ategodd y Rheolwr Dysgu a Datblygu nad yw darllen crynodeb o'r polisi yn unig yn ddigon. Dilyniir y polisi â phrawf, i ddangos fod yr unigolyn wedi deall. Nodwyd fod modd gosod trothwy i basio'r prawf, a gellir amrywio'r nifer o gwestiynau.
- 2.6.5 Ar ôl pasio'r prawf, ceir neges yn gofyn i'r gweithiwr gytuno i dderbyn y polisi.
- 2.6.6 Felly, mae tri cam: **Darllen, Deall, Derbyn.**
- 2.6.7 Y polisi diweddaraf i'w osod ar CALMS yw'r Polisi Diogelu Plant ac Oedolion. Ar adeg yr archwiliad, nid oedd llawer o amser wedi mynd heibio ers i'r polisi gael ei osod ar y system, a dim ond 4.75% o staff oedd wedi ei dderbyn bryd hynny. Mae hwn yn bolisi mwy heriol, hirach, ac mae'n anoddach pasio'r prawf. Erbyn hyn, mae'r canran sydd wedi derbyn y prawf yn fwy calonogol: mae 459 wedi dechrau'r gwaith ac mae 424 wedi ei gwblhau.
- 2.6.8 Roedd y Rheolwr Dysgu a Datblygu yn awyddus i bwysleisio fod angen bod yn ymwybodol fod angen cyrraedd yr holl weithlu a ni ellir dibynnu'n llwyr ar CALMS i rannu gwybodaeth – nid oes gan yr holl weithlu fynediad i gyfrifiadur. Er hyn, nodwyd fod y system bellach ar gael mewn ysgolion.
- 2.6.9 O safbwynt methiant y system i agor ar gyfrifiaduron pawb, roedd y Rheolwr Dysgu a Datblygu yn cydnabod fod problemau technegol wedi codi. Wrth agor cyfrifiadur, caiff sgript ei redeg i weld os oes yna bolisiau newydd sydd angen eu derbyn. Ymddengys nad ydi'r neges angenrheidiol yn ymddangos i bawb, ond mae'r Uned TG wedi edrych i mewn i'r mater a nid oes patrwm amlwg yn ymddangos o ran pwy sy'n cael y negeseuon angenrheidiol, a pwy sydd ddim.
- 2.6.10 Nodwyd mai un peth arall sy'n dod allan o'r adroddiad oedd rôl gwahanol ddimodded yn y broses, ac yn arbennig perchynogaeth dros bolisiau. Y drefn sydd wedi ei fabwysiadu erbyn hyn yw fod ebost yn cael ei anfon allan gan bennaeth yr adran sy'n berchennog y polisi i hysbysu pawb fod polisi newydd ar y system, gan mae nhw sy'n gyfrifol am sicrhau cydymffurfiaeth gyda'r polisi.

- 2.6.11 Mae sicrhau perchnogaeth dros y polisi yn gam pwysig ymlaen, gan mai dim ond gweinyddu'r system y mae Dysgu a Datblygu, a disgwylir i'r berchnogion y polisiau chwilio am wybodaeth ac ystadegau perfformiad a gweithredu ar hyn os oes angen.
- 2.6.12 Nodwyd gan un o'r aelodau fod perygl i rai o'r cwestiynau yn y prawf fod yn rhy dechnegol heb wir ychwanegu i ddealltwriaeth a gwerthfawrogiad o'r maes (e.e. ym mha flwyddyn y cafodd deddf berthnasol ei phasio).
- 2.6.13 Diolchwyd i'r Rheolwr Dysgu a Datblygu am fynychu'r cyfarfod a mynegodd yntau y byddai'n gwerthfawrogi'r gefnogaeth i wthio am ddatrysiad i'r broblem technoleg gwybodaeth.**

2.7 Diogelu Data - Cymalau mewn Swydd Ddisgrifiadau

2.7.1 Prif Ddarganfyddiadau'r archwiliad oedd:

Fe anfonwyd e-bost yn Chwefror 2013 i holl reolwyr y Cyngor yn mynegi yr angen i gynnwys y cymal rheoli gwybodaeth yn ffurfiol i bob swydd disgrifiad o fewn y Gwasanaeth/Adran gan ei fod yn "gam arall i atgyfnerthu'r neges bod y cyfrifoldeb yn gyffredin i bawb, beth bynnag yw'r swyddogaeth."

Gwiriwyd hysbysebion swyddi'r Cyngor oddi ar y wefan a darganfuwyd nad oedd y cymal wedi ei gynnwys yn sawl un o'r swydd ddisgrifiadau. Gwelwyd bod patrwm yn ymddangos a bod rhai Gwasanaethau o fewn y Cyngor wedi hysbysebu ar gyfer sawl swydd ond heb gynnwys y cymal yn y swydd ddisgrifiadau.

Yn ogystal gwiriwyd swydd ddisgrifiadau terfynol a oedd wedi eu cynnwys yn ffeiliau personél sampl o weithwyr a ddedolwyd ar hap. Nid oedd y rhan helaeth o'r rhain yn cynnwys y cymal ychwaith.

2.7.2 Roedd yr archwiliad yma wedi ei gynnal ar gais y Pennaeth Gofal Cwsmer; ers Chwefror 2013 roedd cais wedi ei anfon i bob pennaeth adran yn gofyn iddynt ychwanegu y cymal canlynol i swydd ddisgrifiadau pob gweithiwr fel rhan o'r broses o sicrhau diogelwch gwybodaeth:

"Cyfrifoldeb am reoli gwybodaeth yn unol â safonau a chanllawiau rheoli gwybodaeth y Cyngor. Sicrhau bod gwybodaeth bersonol yn cael ei thrin mewn cydymffurfiaeth â deddfwriaeth Diogelu Data."

2.7.3 Adroddwyd i'r Gweithgor fod y Pennaeth Oedolion, Iechyd a Llesiant (sef y cyn-Bennaeth Gofal Cwsmer) a'r Rheolwr Gwybodaeth wedi cael gwahoddiad i fynychu'r cyfarfod. Yn anffodus, oherwydd salwch a phrofedigaeth, nid oedd yn bosib i'r un ohonynt fynychu'r cyfarfod. Adroddodd yr Uwch Reolwr Archwilio a Risg ei fod wedi derbyn gwybodaeth gan y Pennaeth Oedolion, Iechyd a Llesiant a'i fod yn hapus y byddai hynny'n ddigonol i bwrpas y Gweithgor.

2.7.4 Roedd yr archwilwyr wedi edrych ar swydd-ddisgrifiadau sampl o swyddi oedd wedi eu hysbysebu ers i'r genadwri gael ei rannu i adrannau. Amlygodd yr archwiliad mai anghyson oedd y trefniadau wedi bod ar draws y Cyngor. Pedair adran yn unig – yr Asiantaeth Cefnffyrdd, Cyllid, Economi & Chymuned a Strategol & Gwella – oedd wedi cynnwys y cymal ym mhob swydd ddisgrifiad yn y sampl. Er hyn, nodwyd fod nifer y swyddi a lenwyd yn ystod y cyfnod yma yn gymharol isel.

2.7.5 Adroddwyd gan yr Uwch Reolwr Archwilio a Risg fod y Pennaeth Oedolion, Iechyd a Llesiant – sy'n parhau i fod â chyfrifoldeb am y maes yma yn dilyn yr ailstrwythuro diweddar – wedi ei hysbysu ei bod bellach wedi cael cyfle i adolygu'r sefyllfa. Yn hytrach nag ail ddilyn y trefniadau gwreiddiol i geisio sicrhau fod bod rheolwyr yn gosod y cymal mewn swydd ddisgrifiadau newydd ac yn adolygu swydd ddisgrifiadau presennol, mae'r Uned Wybodaeth wedi penderfynu ceisio delio â'r peth mewn ffordd wahanol.

2.7.6 Roedd y Pennaeth yn nodi ei bod yn amlwg o'r gwaith archwilio na chafodd yr ymdrech gyntaf fawr o sylw, ac felly roedd o'r farn y byddai'n fwy effeithiol defnyddio dull gweithredu gwahanol.

2.7.7 Mae'r Adran Adnoddau Dynol bellach wedi rhoi trefniant mewn lle ble mae staff yr Uned Gefnogol yn mynd drwy bob swydd ddisgrifiad cyn ei gyhoeddi ar y we, er mwyn sicrhau ei fod yn cynnwys y cymal perthnasol: os nad ydyw, bydd yn cael ei ddychwelyd at y rheolwr perthnasol i'w addasu.

- 2.7.8 Yn ogystal, adroddwyd fod yr Uwch Reolwr Adnoddau Dynol yn arwain ffrwd gwaith o fewn Ffordd Gwynedd i adolygu swydd ddisgrifiadau. Mae hyn am olygu ychwanegu sawl cymal i swydd ddisgrifiadau, a'r bwriad ydi cynnwys y cymal Diogelu Data fel un o'r pecyn yma.
- 2.7.9 Adroddwyd gan yr Uwch Reolwr Archwilio a Risg ei fod yn fodlon gyda'r drefn yma o weithredu, ac o'i weithredu'n iawn dylai hyn fod yn fwy effeithiol na'r trefniadau gwreiddiol. Bydd y gwaith dilyniant yn cael ei gynnal cyn 30 Mehefin, a bryd hynny bydd cyfle i sicrhau fod y gweithdrefnau newydd yn eu lle ac yn gweithio'n effeithiol.
- 2.7.10 Roedd y Gweithgor yn croesawu'r neges ac yn cytuno y dylai hyn fod yn ddull mwy effeithiol o weithredu.**

2.8 Parciau Gwledig

2.8.1 Prif Ddarganfyddiadau'r archwiliad oedd:

Y prif ddarganfyddiadau yn deillio o'r archwiliad oedd materion yn ymwneud â phrydles y siop ym Mharc Gwledig Glynllifon, a diffyg cymal yn y brydles yn manylu ar rai materion allweddol.

Nid oedd asesiadau risg cyfredol yn bodoli yn y Parciau

- 2.8.2 Croesawyd Llŷr B Jones (Uwch Reolwr Economi a Chymuned) a Barry Davies (Swyddog Morwrol a Pharciau Gwledig) i'r cyfarfod.
- 2.8.3 Roedd yr adroddiad terfynol yn cynnwys 18 o argymhellion. Adroddwyd gan yr Uwch Reolwr Archwilio a Risg fod yr archwiliad yma wedi canolbwyntio ar ddau barc gwledig y Cyngor, gan edrych ar y meysydd canlynol:
- Taliadau cyflog yn gyflawn a chywir.
 - Incwm yn cael ei weinyddu'n briodol.
 - Fod trefn briodol o archebu, derbyn a thalu am nwyddau a gwasanaethau.
 - Rheolaeth Gyllidebol ddigonol yn bodoli.
 - Defnydd priodol o'r cyfrif imprest.
 - Rheolaeth briodol ar y defnydd a wneir o gerbydau'r Cyngor.
 - Trefniadau iechyd a diogelwch digonol mewn lle.
- 2.8.4 Nodwyd gan yr Uwch Reolwr Economi a Chymuned fod hwn yn gyfnod o newidiadau mawr yn y parciau gwledig. Mae'r newidiadau hyn eisoes yn weithredol ym Marc Glynllifon, ac ar y gweill ym Mharc Padarn.
- 2.8.5 Nodwyd fod rheolaeth Parc Glynllifon wedi ei adnabod fel maes ar gyfer arbedion effeithlonrwydd a thoriadau. Bu lleihad yn nifer y swyddi yno o 4 i 2; mae swydd Rheolwr y Parc a Gweithiwr Siop wedi eu diddymu. Mae hyn wedi arwain at newid cyfangwbl yn rheolaeth y safle.
- 2.8.6 Roedd yr Uwch Reolwr Archwilio a Risg wedi adrodd mai diffygion yn y brydles wreiddiol gyda tenant y caffi oedd y prif wendid oedd wedi ei adnabod yn yr archwiliad. Roedd yr Uwch Reolwr Economi a Chymuned yn cydnabod hyn, ond nododd fod rhaid gweithredu'r brydles yn gyflym ar y pryd oherwydd yr angen i'w gael yn weithredol cyn Eisteddfod Genedlaethol yr Urdd yng Nglynllifon ym Mehefin 2012. Pwysleisiwyd fod y brydles wedi ei gryfhau ers hynny.
- 2.8.7 Er bod unedau crefft ar y safle, o safbwynt gweinyddiaeth Glynllifon, roedd yr Uwch Reolwr Economi a Chymuned yn nodi mai 3 prif elfen sydd yno sef y Siop, y Caffi a'r Parc Gwledig. Yn hanesyddol, y Cyngor sydd wedi rhedeg y siop a'r parc, gyda'r caffi yn cael ei osod allan i denant. Cyn y trefniant bresennol, roedd caffi wedi cael ei osod allan ar dendr, ond roedd materion ansawdd wedi codi.
- 2.8.8 Gwnaethpwyd penderfyniad i drosglwyddo'r siop i'r sector breifat, gan gynnig y caffi a'r siop fel un pecyn, ond roedd rhai cymhlethdodau yn codi oherwydd gofynion TUPE a arweiniodd at gostau ychwanegol.
- 2.8.9 Erbyn hyn, nodwyd fod y brydles yn dod i ben, gyda'r tenant cyfredol yn cadw'r caffi, ond gyda'r cwmni newydd yn rhedeg y siop ers ychydig cyn Nadolig 2013. Mae cytundeb dros dro yn ei le ar hyn o bryd, gyda'r Uned Gyfreithiol yn gweithio ar gytundeb newydd.
- 2.8.10 Gan nad ydi'r drefn gyfredol o gasglu tâl mynediad yn ddelfrydol, ond rhaid cynhyrchu incwm, mae Gweithgor Glynllifon yn edrych ar opsiynau ar hyn o bryd.

2.8.11 O safbwynt argymhellion yr adroddiad, nodwyd fod pob un wedi eu gweithredu erbyn hyn, heblaw am:

A16 (Dylid sicrhau fod rhestr eiddo cyfredol yn cael ei gadw sy'n rhestru dodrefn, ffitiadau ac offer y Parciau) – nid yw hyn wedi ei gwblhau eto

A18 (Dylid sicrhau bod trefn yn bodoli lle derbynnir copïau yn flynyddol o bolisiâu yswiriant atebolrwydd cyhoeddus a chyflogwr y tenantiaid) – mae angen edrych ymhellach ar hyn oherwydd lleihad yn yr adnoddau staff. Nid oes trefniadau i fonitro'n flynyddol, oherwydd y capasiti staff sy'n bodoli.

2.8.12 Gofynnodd aelod am niwed oedd wedi ei achosi yn y parciau gwledig gan y tywydd garw diweddar. Adroddwyd fod y difrod ym Mharc Glynllifon wedi bod yn sylweddol, gyda'r tîm o Barc Padarn wedi bod yn gweithio yng Nglynllifon am wythnos er mwyn gwneud y safle yn ddiogel. Roedd y Swyddog Morwrol a Pharciau Gwledig yn awyddus i bwysleisio fod y ddau swyddog sydd ar ôl ym Mharc Glynllifon yn hynod frwdfrydig a gweithgar.

2.8.13 Wrth symud ymlaen, adroddwyd gan yr Uwch Reolwr Economi a Chymuned y bydd llai o gymhlethdodau gyda TUPE. Hefyd, mae grantiau wedi eu derbyn i ganiatáu gwaith newydd yn yr iard a gwella'r cyswllt rhwng y siop a'r unedau crefft.

2.8.14 O safbwynt archebu nwyddau, mae'r gwasanaeth wedi symud ymlaen i drefn archebu electronig yn lle'r drefn bapur. Dylai hynny wella effeithlonrwydd y trefniadau.

2.8.15 Holiwyd ynglŷn ag unrhyw newidiadau sydd ar y gweill ym Mharc Padarn. Nodwyd yr Uwch Reolwr Economi a Chymuned fod trafodaethau angen cael eu cynnal gan ychwanegu y bydd rhaid edrych ar ddarpariaeth parciau gwledig yn y tymor hir oherwydd y sefyllfa ariannol.

2.8.16 Diolchwyd i'r swyddogion am fynychu'r cyfarfod, ac am eu hatebion parod. Roedd aelodau'r Gweithgor yn fodlon fod gan yr Adran Economi a Chymuned drefniadau priodol i ddelio â'r materion oedd wedi eu hamlygu yn yr adroddiad.

2.9 Diogelwch Glinfyrddau

2.9.1 Prif Ddarganfyddiadau'r archwiliad oedd:

Mae angen sefydlu trefniant sydd am wella'r rheolaeth dros y glinfyrddau sydd yn cael eu dyroddi gan y Gwasanaeth TG. Byddai yn briodol i'r trefniant yma fod yn gam cychwynnol ar gyfer sefydlu trefn gorfforaethol ar gyfer rheoli pob ased y mae'r Cyngor yn ei ddarparu i staff ar gyfer cyflawni eu dyletswyddau.

Dros y blynyddoedd, nid yw'r Gwasanaeth TG wedi bod mewn sefyllfa i allu diweddarau eu cofnodion am ddefnyddwyr a lleoliad glinfyrddau ac erbyn hyn mae nifer na ellir rhoi cyfrif amdanynt. Nid oes modd datgan os yw hyn wedi arwain at gyfaddawd diogelwch data gan nad oes modd sefydlu beth yw cynnwys disgiau'r dyfeisiau yma. Fodd bynnag, mae'n sicr nad yw'n briodol i'r sefyllfa barhau. Mae'n rhesymol awgrymu bod tebygolrwydd cryf fod y diffyg o sefydlu cyfrifoldeb dros reoli glinfyrddau wedi iddynt gael eu dyroddi i ddefnyddwyr gan y Gwasanaeth TG yn arwain at golledion ariannol lle nad oes modd rhoi cyfrif am y dyfeisiau ond ni welwyd tystiolaeth bendant o hynny yn ystod cynnal gwaith maes yr archwiliad yma.

Mae angen dynodi cyfrifoldebau swyddogol am y glinfyrddau sydd yn cael eu dyroddi i ddefnyddwyr ac mae'r dyletswyddau ac atebolrwydd yn sgîl hynny angen ei wneud yn glir.

Mae angen i ddefnyddwyr gael eu gwneud yn gwbl ymwybodol o'r disgwyliadau sydd arnynt mewn perthynas â'r defnydd o linfyrddau o safbwynt diogelwch.

Mae'r delweddau safonol sydd yn cael eu gosod gan y Gwasanaeth TG ar linfyrddau ar hyn o bryd yn sicrhau fod y disgiau wedi eu hamgryptio a gyda rheolaethau diogelwch eraill fel wal dân a meddalwedd gwrth-firws. Mae hyn yn lleihau'r risgiau diogelwch mewn perthynas â'r glinfyrddau yma.

Ar adeg yr archwiliad yma, mae proses o drosglwyddo pob dyfais cleient i system weithredol fydd yn parhau i gael cefnogaeth a chyweiriadau priodol yn unol â gofynion safonau diogelwch. Wedi cyflawni'r broses yma fe fyddai yn briodol i sefydlu trefn fyddai yn atal cysylltiadau llwyddiannus at ddata ac adnoddau'r rhwydwaith i unrhyw ddyfais cleient sydd heb system weithredol briodol.

2.9.2 Croesawyd Huw Ynyr, Uwch Reolwr Technoleg Gwybodaeth, i'r cyfarfod.

2.9.3 Dywedodd yr Uwch Reolwr Archwilio a Risg fod trafodaethau gyda'u cynnal gyda'r Uwch Reolwr Technoleg Gwybodaeth yn ystod y gwaith, a thra fod yr archwiliad yma yn canolbwyntio ar ddiogelwch gliniaduron yn benodol, cytunwyd fod trafodaeth i'w gael ynglŷn â diogelwch yr holl asedau sy'n cael eu rhoi i swyddogion y Cyngor (e.e. ffonau, allwedd, cardiau adnabod ayb).

2.9.4 Dywedodd yr Uwch Reolwr Technoleg Gwybodaeth ei fod am adrodd i'r Gweithgor lle'r ydym ar hyn o bryd, a lle mae'n dymuno bod. Adroddodd ei fod yn hyderus am y drefn sydd yn ei le pan mae ased cyfrifiaduron newydd yn dod i mewn i'r Cyngor erbyn hyn. Pan mae ased yn dod i mewn caiff ei sganio gyda'r rhif cyfresol yn cael ei nodi mewn cronfa ddata bwrpasol sy'n cynnwys manylion yr asedau a ddefnyddir. Er enghraifft, rhoddwyd sicrwydd i aelodau petai iPad yn mynd ar goll bydd modd – cyn belled nad yw'r batri wedi rhedeg allan – ei ddarganfod a dinistrio'r wybodaeth sydd arno.

2.9.5 Yr hyn sy'n digwydd yn ymarferol, fodd bynnag, ydi fod unigolyn sy'n gadael swydd yn trosglwyddo'r ased i berson arall. Petai'r person yma yn gadael cyflogaeth y Cyngor, nid oes trywydd i arddangos ymhle mae'r ased.

2.9.6 Fel rhan o drosglwyddo cyfrifiaduron y Cyngor i fod yn defnyddio Windows 7 fel system weithredol yn hytrach na Windows XP, caiff meddalwedd bwrpasol ei ychwanegu ar y cyfrifiadur sy'n creu cronfa ddata i ddangos ymhle mae'r cyfrifiadur. Petai gliniadur ddim wedi cysylltu gyda'r rhwydwaith ers peth amser gellir adnabod hynny. Serch hynny, mae modd dweud rŵan os nad yw cyfrifiadur wedi cysylltu â'r rhwydwaith. Hefyd, mae meddalwedd o fewn Windows 7 yn golygu y byddai gliniadur yn ddiwerth petai'n syrthio i'r dwylo anghywir.

2.9.7 Y prif wendid hyd yn hyn ym maes tracio asedau cyfrifiadurol yw diffyg adnodd i wneud y gwaith. Fodd bynnag, mae swydd Peiriannydd Diogelwch wedi ei hysbysebu ar hyn o bryd, a bydd cyfweiliadau'n cael eu cynnal yn ystod yr wythnos yn dechrau 7 Ebrill. Mae rhaglen waith eang gyda'r swydd – dim ond un rhan o'r swydd fydd y gwaith yma. Ar ôl diwedd Gorffennaf bydd y gwaith o gymharu gwybodaeth yn digwydd. Bydd rhaglen waith bryd hynny, ond nid yw'r wybodaeth ddigon aeddfed ar hyn o bryd.

2.9.8 Diolchwyd i'r Uwch Reolwr am ei gyfraniad, ac am esbonio'r sefyllfa a materion technegol mewn modd agored a syml. Yn sgil y drafodaeth, roedd y Gweithgor yn awyddus i wneud yr argymhellion canlynol i'r Pwyllgor Archwilio:

- 1. Fod gwaith yn cael ei gomisiynu ar yr holl asedau sy'n cael eu dyrannu i swyddogion, nid cyfarpar technoleg gwybodaeth yn unig.**
- 2. Dylai adrannau wynebu'r gost o adnewyddu eitemau sydd wedi mynd ar goll – ni ddylid talu am yr eitemau hyn o'r gronfa adnewyddu.**
- 3. Fod adroddiad yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio yn amlygu faint o arian sydd wedi ei arbed i'r Cyngor wrth brynu llechen iPad i aelodau a symud i ffwrdd o ddarparu dogfennaeth bapur.**